

574. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An vir, cognito uxoris adulterio, illam dimittere teneatur?*

Resp. 1° Certum est non teneri ratione adulterii, quia divortium fuit concessum in favorem innocentis, non in eius poenam. — *Ita communiter Theologi.* — S. Lig. n. 965.

Resp. 2° Aliquando potest vir teneri ad dimittendam uxorem adulteram ratione correctionis fraternae aut scandali vitandi (15); sed rarus est iste casus, tum quia alia media adhiberi possunt ad uxorem corrigendam, aut scandalum vitandum, tum quia grave scandalum ex separatione timendum excusare potest (16). Aliunde eiecta uxor maiori periculo, saltem plerumque, exponeretur. — S. Lig., *ibid.*

575. — **QUAER.** 2° *An, facto divortio, possit innocens alterum cogere, ut ad se redeat?*

Resp. 1° *Affirm.*, si agatur de separatione *non iuridica*, quia haec per sententiam iudicis non firmatur.

Resp. 2° *Affirm. probabilius*, etiam in ipso casu *iuridicae separationis*. Ratio est, quia sententia separationis iuridicae fertur in favorem innocentis, et proinde non aufert ius revocandi alterum; nec ad hoc opus est nova iudicis sententia (17). Non est tamen cogenda mulier adultera ad redeundum, quoties potest rationabiliter timere, ne dure, acerbè, aut etiam crudeliter tractetur. — S. Lig., *ibid.*, etc.

QUAER. 3° *An, facta iuridica separatione ob adulterium, coniux in-*

Atque hinc factum est, ut alii eum communis sententiae defensoribus accensuerint, uti v. gr. Schmalzgrueber (lib. 4. tit. 19. n. 103.).

(15) Ne scilicet coniux innocens consentire aut saltem connivere alterius crimini videatur. Veruntamen etiam ad hoc vitandum scandalum alia media suppetunt.

(16) Potest excusare etiam grave incommodum, v. gr. si exinde familia privaretur sustentatione, aut proles cura et educatione, etc. Si autem de marito haec valent, a fortiori valent de uxore, ut advertit eum alii S. Alphonsus (lib. 6. n. 964.).

(17) Advertendum, quod licet pars innocens post factum iuridice divortium ex communi doctrina possit, etiam invita parte adultera, ingredi Religionem aut sacros Ordines suscipere; hoc tamen non

conceditur adultero dimisso; qui propterea nec Religionem ingredi nec sacris initiari potest, nisi innocens aut expresse consentiat, aut statum irrevocabilem iam susceperit; et si Religionem ingrederetur, posset ab innocente etiam post professionem revocari (Sanchez lib. 10. disp. 10. nn. 12.-13.). Monet tamen S. Alphonsus (lib. 6. n. 969.) cum Sanchez (l. c. n. 14.) sufficere ad id etiam consensum tacitum, si nempe innocens hoc sciat, nec contradicat, cum possit; qui tamen in casu non tenetur aut Religionem ingredi aut voto castitatis se obstringere. (Vid. Schmalzgr. lib. 4. tit. 19. n. 124.-126.). Id ipsum parti reae concedit S. Alphons. (l. c.) post Sanchez (l. c. n. 16.), quando innocens rogatus noluerit reconciliationem admittere, aut etiam si eam innocens elapso iam biennio non revocaverit.

nocens teneatur redire ad partem revocantem, si ipse postea lapsus fuerit?

Resp. Neg., probabilius. Ratio est, quia primus adulter per iudicis sententiam iam omnino spoliatus fuit omni iure erga innocentem. — S. Lig. n. 967. (18).

576. — **QUAER.** 4° *An divortium privata auctoritate fieri valeat?*

Resp. 1° *Affirm.* quoad *torum*, si iusta subsit causa, ut supra dictum est; et speciatim ratione adulterii; quia iura matrimonii in perpetuum coniugi infideli denegari possunt (19).

Resp. 2° Quoad *habitationem* 1° *affirm.*, ratione adulterii, etiamsi crimen occultum sit, saltem *probabilius*, quia Christus divortium hac de causa permittendo non distinxit inter adulterium publicum et privatum. Sed ad hoc requiritur ut crimen sit certum, et ex separatione non interveniat scandalum, quod non possit aliter reparari (20). — *Ita communiter.* — S. Lig. n. 969. — Plures tamen dicunt, non esse licitum divortium ob adulterium occultum; quia non licet adulteri famam prodere. 2° *Affirm.* etiam ratione periculi vel animae vel corporis, modo periculum illud valde grave sit. Sed expedit in praxi, ut consilium viri prudentis, praesertim Confessarii, petatur.

Confessarius vero in hoc valde caute procedere debet. Caveat ne facilius credat uxorum adversus viros querelis; satagatque, ut eas compeecat, et a divortio, in quantum fieri potest, avertat.

(18) Licet S. Alphonsus hanc opinionem dicat longe probabiliorem, alii tamen, Canonistae potissimum, uti Fagnanus, Reiffenstuel, Gonzalez, Schmalzgrueber etc. et cum his Barbosa, Koning, etc. veriorrem habent oppositam. Nec omittendum, quod S. Thomas (In 4. dist. 35. q. 1. art. 6. ad 4.) licet dicat, virum antea innocentem non debere secundum rigorem iuris cogi ad adulteram recipiendam, addit tamen, *secundum aequitatem iuris iudicem ex officio suo debere eum cogere, ut caveat periculo animae suae et scandalo aliorum.*

(19) Hoc valet, licet crimen sit occultum; et etiamsi, deficientibus probationi-

bus, a iudice ecclesiastico compelleretur innocens ad reddendum debitum, non teneretur tamen huiusmodi obedire sententiae, quae falsa niteretur hypothese. Vid. Sanchez (*De Matrim.* lib. 10. disp. 12. n. 34.).

(20) Verum huiusmodi scandalum vix abesse potest, nisi et ipsum coniugium sit *occultum*; et idcirco extra hunc casum ob *scandalum* nec in foro conscientiae posset coniugem dimittere. Et si dimittat, deficientibus probationibus, compellendus esset ad illum recipiendum, ne ansa detur malitiae hominum coniugem forte innocentem, eiusmodi dimissione vexandi.

CAPUT IV.

DE MATERIA ET FORMA MATRIMONII.

577. — I. Materia *remota* Sacramenti Matrimonii sunt corpora sponsorum in contractu matrimonii invicem tradenda.

Materia autem *proxima* est traditio ipsa corporum, quae per verba aut signa consensum exprimentia perficitur. — *Sic communiter Theologi.*

Nonnulli sunt, qui materiam proximam constituerunt in impositione manuum Sacerdotis: sed haec sententia omni prorsus caret fundamento, et ut obsoleta reiicienda est (1).

578. — II. Forma consistit in mutua contrahentium acceptatione verbis aut signis expressa. — *Ita pariter communius.*

Verum quonam pacto consensus, seu contractus contrahentium verbis aut signis expressus, constituit formam Sacramenti, cum etiam in materia reperitur? Dicendum est contractum, seu consensum sponsorum, reperiri tum in materia, tum in forma Sacramenti Matrimonii, sed sub diverso respectu. Est *in materia*, quatenus mutuam alterius in alterum potestatis traditionem exprimit; est autem *in forma*, quatenus acceptationem huius traditionis significat. Vel, ut alii explicant, verba et signa sponsorum in contrahendo sunt simul materia et forma: sunt *materia*, in quantum exprimunt traditionem corporum; sunt *forma*, in quantum acceptationem traditionis exhibent. — *Ita communiter.*

Quidquid sit, in praxi nullum incommodum est timendum, dummodo in contractu celebrando forma praescripta ab Ecclesia servetur. — Vide dicenda in capite sequenti *de Ministro Sacramenti matrimonii.*

CAPUT V.

DE MINISTRO ET SUBIECTO MATRIMONII.

ARTICULUS I. — DE MINISTRO.

579. — I. Certum est, ad matrimonii valorem requiri praesentiam Parochi aut delegati, ubicumque Decretum *Conc. Trid.* circa matrimonia clandestina publicatum est. — Vide dicenda *de Imped. clandest.* n. 836.

(1) Haec quaestio iam definita est. Postquam enim constat, nullum matrimonium inter christianos esse, quod non sit sacramentum, et valida habenda esse matrimonia, quae absque sacerdote forte celebrentur in locis, ubi Decretum Tridentinum de forma matrimonii non viget,

manifestum est ad materiam sacramenti nec manuum impositionem, nec aliud quidpiam, quod a sacerdote praestetur, ulla tenus pertinere. Quocirca prorsus obsoleta et illa opinio est, quae matrimonii *formam* in verbis a Sacerdote prolatis statuebat (Vid. *infr.* n. 580.).

II. Etiam si alicubi hoc decretum Tridentini promulgatum non fuerit, certum est tamen 1° Ecclesiam semper voluisse, ut Sacerdos ad id deputatus matrimoniis fidelium assisteret; 2° Parochum non posse assistentiam suam in nuptiis fidelium omittere: eumque obligari ad benedictionem impertiendam iuxta ritum in loco proprio receptum; 3° Peccare graviter fideles qui matrimonium clandestine ineunt. Id evincitur ex *Trid.* sess. 24., *de Reform. matr.* c. 1., etc.

580. — III. Hodie, quidquid nonnulli iuxta obsoletam opinionem antea dixerint, certum est etiam, ministros matrimonii ipsos esse contrahentes. Rationes autem quibus haec doctrina innitur, sunt, 1° Quia *Eugenius IV.* in Decreto *ad Armenos*, sanam circa Sacramenta tradere volens doctrinam, sic statuit: *Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus.* Neque dubitandum est, quin illa verba, *causa efficiens matrimonii*, respiciant Matrimonium ut sacramentum, siquidem septem Sacramenta in eo Decreto ex professo explicantur. 2° Quia *Concilium Tridentinum*, sess. 24. *de Reformat.*, c. 1., declarat, matrimonia clandestina fuisse *vera et rata*, quibus vocabulis tunc Theologi et Canonistae exprimebant stricto sensu Sacramenta. 3° Quia ex recenti Declaratione *Pii IX.* referenda n. 792. et 793., constat, matrimonium inter fideles existere nunquam posse absque Sacramento. Unde sic: Matrimonia clandestina ex *Conc. Trid.* sunt valida in locis, ubi non fuit promulgatum Decretum, quo invalidantur; aliunde nequeunt esse valida absque Sacramento: ergo datur Sacramentum Matrimonii, etiam si a Sacerdote non conferatur; ergo Sacerdos non est minister Sacramenti. — Vid. S. Lig. n. 897.

581. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An Parochus assistere possit matrimonio eorum, qui sunt publici peccatores?*

Resp. 1° *Negat* S. Lig. lib. 6. n. 54., *cum aliis.* Ratio est, 1° quia *de iure naturali* nemo sine causa gravi et proportionata potest cooperari peccato alterius, etiam materialiter, etsi ille iam interne peccatum consummaverit; 2° quia publice indigni non sunt ad Sacramenta admittendi.

Alii tamen melius affirmant, licet Parochus conari debeat, ut digne contrahant. Ratio est, quia Parochus non est minister Sacramenti, nec illud confert, sed assistit tantum tanquam testis seu notarius publicus, ad quem non spectat examinare contrahentium merita, sed fidem facere, et testari ea, quae videt. — Lugo, *de Sacramentis*, d. 8. n. 216. et seqq. *Ita communiter*, ut fatetur ipse S. Lig. n. 54.

Resp. 2° Etiam iuxta primam sententiam aliquando tali matrimonio assistere potest, nempe ubi urget ratio valde gravis et aliquo modo proportionata malo, quod permittitur in Sacramenti profanatione, etc. v. gr.

BIBLIOTECA CENTRAL
U.A.M.L.

si Parochus cogereetur metu mortis aut mali fere aequalis (1), vel si imminerent gravia mala communitati, aut si sponsi iam sint coniuncti civiliter, ut in Gallia evenire solet, cum matrimonium civile ecclesiasticum praecedere debeat. Maius enim malum, maiusque scandalum ex fornicaria cohabitatione sequeretur. — S. Lig., Bouvier, etc. — Minor esset difficultas, si unus e sponsis esset innocens, aut in meliorem vitam mutatus; quia tunc liceret Parocho matrimonio assistere in favorem innocentis. Imo nulla superesset difficultas, si sponsi in concubinato versarentur. Tunc enim per matrimonium tolleretur tum scandalum, tum peccati occasio.

582. — QUAER. 2° *Benedictio nuptiarum potestne abstrahi a celebratione Missae?*

Resp. Negandum est. Nam interrogata *S. Congr. Rit.*: *An vigentem pluribus in locis consuetudinem matrimonium celebrandi hora pomeridiana, simulque benedictionem nuptialem sic extra Missam etiam tempore vetito ex Ordinarii licentia dandi, liceat retinere, cum via spes sit*

(1) Auctores huius opinionis nimium quid videntur exigere. Obligatio quippe, quae concipi posset, impediendi contrahentium peccatum, cum sit obligatio charitatis, non tam grave exigit incommodum, ut quis ab ea excusetur. Bene advertit Lugo (*De Sacram. disp.* 8. n. 219.), *eam cooperationem esse valde materialem et inculpabilem parochi, qui non potest negare suam assistentiam, quam debet ut minister publicus: sicut nec publicus notarius vel iudex potest negare auctoritatem sui muneris contractui alicui legitimo, licet contrahentes ex intentione prava peccent in ipso contractu; et sicut uxor non peccat reddendo debitum coniugale viro petenti contra votum vastitatis, quod habet; sic nec parochus peccat assistendo, quia reddit, quod ex munere suo debet, et quod absque gravi inconvenienti negare non potest.*

Et haec quidem validissime confirmantur ex iis, quae tradunt DD., ubi quaerunt: *Utrum coniux ipse, quatenus minister Sacramenti, peccet mortaliter, contrahens matrimonium cum pecca-*

tore. Ut enim inquit idem Lugo (*ibid.* n. 226.), *Nullus iniecit adhuc talem scrupulum personis catholicis, ut non possint libere contrahere matrimonium cum peccatoribus, nec ullus Theologus obligat feminam ad repellendum sponsum et negandum consensum matrimonii, quandiu ille est in statu peccati; sed unusquisque tenetur se ipsum in gratia constituere; consortem vero relinquit suae conscientiae, ut constat ex usu omnium fidelium.* Alias probationes vid. apud eundem De Lugo (*ibid.* n. 227-229.), qui tamen advertit (*ibid.* n. 219.), quod parochus, *si posset facile petentem admonere, et removere ab ea indigna receptione Sacramenti, deberet utique ex lege charitatis id facere; persistenti autem et volenti contrahere matrimonium, non potest assistentiam debitam subtrahere.*

Sententia Gury dicenda est cum Croix (*lib.* 6. part. 1. n. 447.) communior, et admitti in praxi potest non modo propter DD. auctoritatem, sed etiam quia rationes, quae apud S. Alphonsum contra afferuntur, plane rem non conficiunt.

fideles adigendi, vel ad mutandum celebrationis matrimonii tempus, vel ad benedictionem supplendam? responsum fuit: *Secretur Rituale Romanum* (die 7. Septembris 1850. *in Rupellen.* ad 6.). Porro ex Rituali Romano benedictio coniugalis non potest nisi inter Missae celebrationem fieri. Confirmatur alia Decisione *S. Congreg. Rit.* die 23. Iunii 1853. *in Limburg.* — Attamen Sacerdos non tenetur Missam applicare pro sponsis, nisi ab iisdem eleemosynam accipiat. *S. Congr. Inquisit.* die 1. Septembris 1841. Sed Missa pro nuptiis assignata dicenda est, licet sponsis non applicetur.

Porro Missa nuptiarum dicenda est singulis diebus, praeter Dominicas, Festa de praecepto, Duplicia 1^{ae} vel 2^{ae} classis, Vigiliam Pentecostes, sed sine *Gloria* et *Credo*. — Quibus vero diebus dici non potest Missa pro Sponso et Sponsa, addatur ex illa Missa Commemoratio. — *S. Congr. Rit.* 3. Martii 1818. et 20. Aprilis 1822.

Quando vero nuptiae celebrantur tempore Adventus vel Quadragesimae, non debet in Missa fieri commemoratio pro sponsis per Collectam, Secretam et Postcommunione; nec licet recitare Orationes in Missali positas post Orationem Dominicam, et *Ite Missa est*; nec debent eadem Orationes recitari extra Missam, elapso tempore prohibito. — *S. Congreg. Rit.* 31. Augusti 1839.

Insuper si mulier sit vidua, non solum omitti debet benedictio nuptiarum, sed etiam Missa propria pro sponso et sponsa. — *S. Rit. Congreg.* 3. Martii 1761. (*).

Demum prohibetur, et reprobatur usus veli albi explicandi super sponso. — *S. Congr. Rit.* 7. Septembris 1850. *in Rupellen.*

583. — QUAER. 3° *Quid parochi sit agendum, si sponsi iam sint in Ecclesia ad matrimonium contrahendum, et ex eorum confessione impedimentum adesse deprehendat?*

Resp. 1° Si nuptiae differri nequeant sine periculo infamiae, aut aliis gravissimis incommodis, et poenitens versetur in impedimenti ignorantia invincibili, omittenda est monitio, et permittenda est matrimonii celebratio, donec dispensatio obtineatur. — S. Lig. n. 613.

Resp. 2° Si poenitens sit in ignorantia vincibili, aut si aperte cognoscat impedimentum, nec sine infamia aut scandalo differri possit matrimonium, ne ad dispensationem quidem ab Episcopo obtinendam, tunc maxima est difficultas. Iuxta S. Lig. *ibid.*, et alios posset Confessarius, seu Parochus declarare, legem Ecclesiae de impedimentis non obligare in tantis angustiis, et ad matrimonii celebrationem procedere. Attamen quam primum, saltem ad cautelam, dispensationem postulare deberet. —

(*) Cf. *Opus Th. Mor.* V. 6. n. 902. seq.

Iuxta alios permitti possit simulatio contractus matrimonii cum proposito quamprimum dispensationem ab impedimento petendi. Non potest autem (aiunt) cessare naturaliter impedimentum; lex enim irritans nunquam cessat ob incommodum particulare, quodcumque illud sit. Quoties vero adiri potest Episcopus, adeundus est, quia iuxta sententiam communem in eo casu ab impedimentis Ecclesiasticis dispensare potest. — S. Lig. n. 613.

Omnis difficultas cessaret in praxi, si Episcopus a S. Sede facultatem obtineret delegandi Sacerdotes pro cura animarum laborantes, ut in huiusmodi casibus extraordinariis et urgentibus dispensare valeant.

ARTICULUS II. — DE SUBIECTO MATRIMONII.

584. **Principia.** — I. Subiectum *Sacramenti* Matrimonii est omnis homo baptizatus, nullo impedimento, sive naturali, sive divino, sive canonico laborans.

Dixi 1°, omnis homo *baptizatus*; homines enim non baptizati non sunt capaces Sacramentorum Ecclesiae, ut patet. *Dixi* 2°, *nullo impedimento laborans*; licet enim *per se* omnis homo baptizatus sit subiectum capax Sacramenti Matrimonii, *per accidens* tamen plures a matrimonio valide contrahendo arcentur propter diversa impedimenta, tum iuris naturalis, tum iuris divini, aut ecclesiastici, ut infra suo loco dicetur, n. 794.

Hinc 1° matrimonium infidelium, licet validum esse possit in ratione contractus, non tamen est Sacramentum. Imo fidelis ipse contrahens matrimonium cum infideli, etiam ex Papae dispensatione, iuxta communem sententiam, contra paucos (2), sacramentum non recipiet. Etenim signum unionis Christi cum Ecclesia, gratiam sacramentalem conferens, neque in unione viri, neque in unione mulieris, sed in unione utriusque consistit.

2° Haeretici et schismatici, qui ineundo matrimonium leges (3) Ecclesiae accurate, et integre servant, valide contrahunt et Sacramento muniuntur, cum nihil sit, quod valori huius Sacramenti obstare possit. Hoc ipsum confirmat praxis Ecclesiae, quae nullimode eos adigit sive ad

(2) *Eligat studiosus lector opinionem sibi magis gratam, cum pro utraque militent eximii Theologi et Doctores.* Ita Clericatus (*de Matrim.* decis. 4. n. 25.). Pro sententia affirmante, fieri pro fidei sacramentum, inter alios est Andreas Vega, Theologus tridentinus, et Ferraris, qui (*Bibl. Can. V. Matrimonium* art. 1. n. 19.) eam studiose defendit, aliosque pro ipsa allegat. Ratio vero, ab A. addita pro

negante, levis est momenti tum quia essentia sacramenti est, ut significet *gratiam quam confert*, tum quia ex frequentissima Patrum doctrina significatio unionis Christi cum Ecclesia etiam in matrimonio ante legem evangelicam reperiebatur. — Sed haec parum ad praxim conferunt.

(3) Intellige leges, quae ad rei substantiam pertinent, cuiusmodi non est benedictio nuptialis, quam A. mox memorat.

renovandum consensum, sive ad benedictionem nuptialem recipiendam, si resipiscentes ad Catholicae Ecclesiae unitatem redeant. — *Ita omnes.*

585. — II. Sponsi matrimonium contrahentes, in statu gratiae versari debent, quia matrimonium est Sacramentum *vivorum*. Qui contrahunt peccato mortali coinquinati, rei sacrilegii evadunt, nec gratias sacramentales sponsis necessarias percipiunt. *Probabiliter* tamen illae gratiae sunt tantum suspensae, et remoto obice seu peccato mortali, animae applicantur, uti diximus agendo *de Sacramentis in genere*, n. 43. — Pro praxi si nullus fructus ex monitione speretur, fere melius erit indignum non monere de sacrilegio indigne accedentis, ut saltem sic minus peccet; et potius inducendus erit, ut saltem quamprimum ad confitendum accedat.

586. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An parochus exigere debeat, ut praemittatur confessio matrimonio, vel ut libellus confessionis a sponsis exhibeatur?*

Resp. 1° Non potest *absolute per se* id exigere, nisi lex seu praeceptum Episcopi illud statuatur. Ratio est, quia quamvis requiratur status gratiae ad hoc Sacramentum suscipiendum, non tamen requiritur necessario confessio, cum contritio absolute sufficere possit etiam iis, qui in statu peccati mortalis versantur. Aliunde Parocho plerumque non innotescit, sponso in statu gratiae non versari.

Resp. 2° Ubi lex particularis, ut multis in locis, existit, Parochus confessionem exigere debet aut saltem illius testimonium. Possunt tamen quandoque occurrere casus, in quibus haec lex exceptionem admittere videatur, uti si matrimonium iam sit civiliter contractum, et una pars testimonium confessionis requisitum exhibeat, etc. Caeterum si sponsus non sit publicus peccator, nec de eius indignitate constet, rationes etiam minus graves sufficere possunt. Sed pro huiusmodi rerum adiunctis consultius est, ut Parochus ab ipso Episcopo resciat, quomodo generatim se gerere debeat.

587. — **QUAER.** 2° *An liceat matrimonium inire cum publico peccatore?*

Resp. Affirm., si nequeat sine incommodo a matrimonio recedere. — *Ita communius.* — Quamvis enim contrahentes conficiant Sacramentum, non sunt tamen ministri ad hoc deputati.

Eadem ratione puella catholica, quae habet graves rationes (v. gr. ob circumstantias familiarum, aliave motiva magni ponderis) matrimonium cum haeretico ineundi, non peccat illud contrahendo, quamvis alteri peccati materiam quodammodo subministret; sed prius petenda est dispensatio, ut infra dicetur.

Vide alia multa de subiecto matrimonii in capite sequenti, ubi *de impedimentis matrimonii.*